

- 1 Wachtmeester Reinder van de Put kijkt met een verrekijker over het rampgebied vanaf de Zeedijk te Oudenhorn richting het Haringvliet.

Inv.nr. 40373.23

‘Het is altijd een herinnering aan de watersnoodramp’¹

De correspondentie van wachtmeester Reinder van de Put van het Korps Rijkspolitie vanuit het rampgebied na de watersnood van 1953

ANNET RUSELER

Toen Korpora in 2023 aandacht besteedde aan 75 jaar Watersnoodramp² werd zij benaderd over uniek materiaal met betrekking tot dit onderwerp in relatie tot het Korps Rijkspolitie. Het betreft brieven en foto's die wachtmeester Reinder van de Put tijdens zijn inkwartiering (vanaf eind februari) in Nieuw-Helvoet naar huis stuurde. Aan de hand van dit materiaal krijgen we een bijzonder inkijkje in de opkomst van de rijkspolitie, aspecten van de inzet in het rampgebied en van de persoonlijke ervaringen en impact.

43

Inleiding

In de collectie van Korpora bevond zich al het nodige beeldmateriaal van de inzet van de rijkspolitie bij de Watersnoodramp. Een deel van deze foto's is bovendien gebruikt voor publicaties, met name die van kort na de ramp. Deze foto's geven een goed beeld van de omvang van de ramp en de inzet van de rijkspolitie, maar bieden weinig inzicht in hoe politiemannen de ramp ervaren. De foto's van Reinder in combinatie met de brieven geven de mogelijkheid om je beter te kunnen inleven in hoe mensen hun steentje bijdroegen om het dagelijks leven weer te kunnen oppakken. Er zijn waarschijnlijk meerdere hulpverleners geweest die brieven naar huis schreven, maar vooral de combinatie met de foto's die Reinder naar huis stuurde maken het verhaal bijzonder. Zijn dochter besloot jaren na de ramp de foto's in een album te plakken en samen met de brieven te bewaren. Dit artikel vertelt het persoonlijke verhaal van Reinder van de Put tijdens zijn uitzending naar het rampgebied op basis van de brieven en de foto's.

Veilig. Jaarboek Korpora, Erfgoed Publieke Veiligheid / Safe. Annual of Korpora, Heritage Public Safety, 42-63, DOI 10.5117/9789048563739_RUSELER

¹ Brief van Reinder aan zijn vrouw (29 maart 1953).

² Zie: <https://www.korpora.info/event/c55bde80-2816-4bbd-a4b3-7ea766dadd34>

De Rijkspolitie tijdens de ramp

Na de Watersnoodramp op 1 februari 1953, waarbij grote delen van de provincies Zuid-Holland, Zeeland en Brabant onder water kwamen te staan, werd uiteindelijk vanuit heel Nederland hulp geboden aan de getroffen gebieden.

Direct na de ramp waren het naast lokale brandweermannen plaatselijke politiemannen van de rijkspolitie die een belangrijke rol speelden bij de eerste hulpverlening. De rijkspolitie was namelijk vooral actief in kleine gemeenten en de gemeentepolitie in de grote steden. Vandaar dat in Zeeland, met zijn vele kleine steden en dorpen, veel rijkspolitie aanwezig was. De meeste politiestations werden bemand door één rijkspolitieman. Zij waren bekend met het gebied en kenden de mensen die er woonden vaak persoonlijk. Dit verklaart waarom de rijkspolitie direct bij de hulpverlening betrokken was. Al snel bleek dat de politiemannen in het gebied het werk niet aankonden, waarna een grootschalige inzet vanuit andere delen van het land op gang kwam. De bemanning van de rijkspolitievaartuigen kreeg als eerste de opdracht zich te melden. In de dagen daarna werden via de verschillende detachementen rijkspolitiemannen opgeroepen om zich te melden en naar het rampgebied te begeven.

In de rijkspolitie-gewesten werden detachementen gevormd van 25 man. Deze teams werden nieuw samengesteld en bestonden dus vaak uit mannen die elkaar niet kenden. In eerste instantie ging het om ongeveer 1000 beschikbare rijkspolitiemannen. De meeste eenheden werden na een maand of iets langer afgelost. De eerste gedetacheerden hadden de taak om de zwaar vermoeide werkers af te lossen. De taken die daarop volgden waren voornamelijk gericht op ordehandhaving in het gebied. Reinder van de Put zat in de tweede groep gedetacheerden van het district Apeldoorn en vertrok op 28 februari richting het rampgebied.

Een probleem wat zich aandeed bij de rijkspolitie was dat het korps over te weinig materieel beschikte, zoals voer- en vaartuigen. Maar ook noodverlichting en rubberlaarzen. Dit betekende dat veel goederen moesten worden geconfisqueerd en dat het personeel werd gevraagd om zoveel mogelijk apparaten en auto's gereed te maken voor de hulpverlening in de getroffen gebieden. Ook de communicatie in het rampgebied was slecht en alleen de Rijkspolitie te water beschikte over enkele mobilifoons.³

Reinder van de Put

De persoon om wie deze bijdrage voornamelijk draait, Reinder van de Put, werd op 11 mei 1918 geboren in het Gelderse Wapenveld in de gemeente Heerde, aan de rand van de Veluwe. De moeder van Reinder, Hermina Antonia Slijkhuis, hertrouwde

3 J.A. de Jonge, *Korps Rijkspolitie 1945-1994 (Schiedam 1994)* 49-60.

2 Overzicht van de tochten die Reinder volgde tijdens zijn verblijf in het watersnoodgebied. Detail uit losse bijlage bij het boek [Hans Redeker], *De ramp* (Amsterdam 1953). De gele lijn toont de heenreis van Reinder vanaf Rotterdam. De andere kleuren volgen de verkenningstochten.

Inv.nr. R0989

met de weduwnaar Berend Willem van de Put, die reeds vier kinderen had. Daarna volgden nog vijf kinderen uit dit huwelijk. Nadat ook de moeder van Reinder stierf bleef zijn vader, die toen pas 51 jaar oud was, alleen met de kinderen achter.

De vader van Reinder was brugwachter bij de toenmalige Berghuizerbrug en kleermaker. Kort na het verlies van zijn vrouw vertrok hij met een pakket kleding voor een klant over het IJsselmeer naar Amsterdam om dit daar af te leveren. Later die avond werd hij dood uit de gracht gehaald. Waarschijnlijk ging het om moord en beroving want zijn geld was verdwenen. Maar de ware toedracht is nooit achterhaald. Het derde drama dat zich binnen enkele jaren binnen deze familie afspeelde was een feit: de kinderen bleven alleen achter. Gelukkig waren sommige kinderen al (bijna) zelfstandig. Een van de oudere kinderen die al getrouwd was kon daardoor het jongste kind in huis nemen. Een andere oudere broer trouwde en nam het beroep van brugwachter van zijn vader over, waardoor hij en de overige kinderen, onder wie Reinder, in het huis konden blijven wonen.⁴

⁴ Interview met de kinderen van Reinder van de Put, Wim, Dinie en Dirk op 31 juli 2023 (hierna: Interview 13 juli 2023).

ARBEIDSOVEREENKOMST.

Op heden den 10 september 1945 is tusschen den Staat der Nederlanden -
Koninklijke Marechaussee te dezen vertegenwoordigd door de districts-Commandant van het Gewest

Arnhem, als werkgever, en

(naam): van de PUT

(voornamen): Reinder

geboren te Heerde
11 Mei 1918

arbeidsovereenkomst:

De werknemer verbindt zich de werkzaamheden
namens den werkgever zullen worden overgenomen
is verplicht den arbeid persoonlijk te verrichten.

Het loon wordt bepaald op f 1700.- per jaar, met
f per jaar en kleedingtoelage van f 36.- per jaar, volgens de voorschriften
onder b van artikel 12 van het Arbeidsovereenkomstenbesluit, en een tijdelijke kindertoe-
toelage voor kinderen, tot een bedrag van f. per jaar.

ARTIKEL 3.

Deze overeenkomst is aangegaan voor onbepaalde tijd, wordt geacht te zijn ingegaan op

10 September

districts-Commandant der Koninklijke

in het Arbeidsovereenkomstenbesluit
hans luidt, behoudens het bepaalde

vacantieverlof met behoud van loon.

klasse van het reisbesluit 1916.

regels en geboden

verbinding van den dienst, allen de voor den werknemer aan de verplaatsing
verbonden onkosten worden vergoed overeenkomstig de regelen van het verplaatsingskostenbesluit.

De werknemer,

Reinder Put

3 Reinder van de Put en zijn vrouw Johanna van de Put-Eilander in 1948.

Inv.nr. 00041653

4 Aanstellingsakte voor wachtmeester 1^e klasse van Reinder van de Put op 1 november 1947.

Particuliere collectie

5 Groepsfoto van het detachement Apeldoorn tijdens het bloemenfestijn in park Berg en Bos te Apeldoorn in juli 1948. De derde van links is Reinder.

Particuliere collectie

Loopbaan

De kinderen moesten na het overlijden van beide ouders al vroeg de kost gaan verdienen en zo belandde Reinder als 14-jarige jongen in het bakkersbedrijf van zijn oom Johan van de Put in Heerde. Na de oorlog leerde hij Johanna Eilander kennen. Reinder was niet gelovig, maar Johanna ging elke week naar de kerk. Hij wilde graag met haar trouwen en voor haar en met name haar ouders werd hij lid van de Hervormde Kerk. Het aanstaande huwelijk deed hem beseffen dat hij na 11 jaar vroeg opstaan om voor rijke boeren gebakjes te maken de tijd was aangebroken om op zoek te gaan naar ander werk.⁵

Direct na de oorlog was er als gevolg van onderzoek naar de rol van de politie, waardoor veel agenten (tijdelijk) op non-actief waren gesteld, een groot gebrek aan personeel.⁶ Reinder was wel bekend met het vak omdat zijn overgrootvader politie-agent was geweest. Reinders overgrootvader Aart van de Put (1808-1876) was veldwachter-tolgaarder. Op aanraden van Reinder had zijn jongere broer Jan zich al bij de politie aangemeld. Daarna waagde Reinder zelf ook de overstap. Hij kon vanaf september 1945 direct aan de slag als hulpmarechaussee bij de koninklijke stallen op landgoed 't Loo in Apeldoorn en ging in de kost bij de familie J. Pannekoek aan de Hoofdstraat E 102 II te Emst. In september 1946 werd zijn baan omgezet in een tijdelijk dienstverband als 'hulp der Rijkspolitie met opsporingsbevoegdheid' om op 1 september 1947 een vaste aanstelling te krijgen als wachtmeester der rijkspolitie.⁷

Zijn taak bestond eind 1946 voornamelijk uit wachtlopen op vliegveld Deelen, waar hij in de barakken verbleef. Na Emst ging Reinder in december 1947 in de kost bij de familie H.P. Kruithof, Zuiderkerkstraat 5 te Elburg. Vervolgens kreeg hij meerdere posten aangeboden, wat van invloed was op zijn huwelijk. Zijn verloofde Johanna wilde in de buurt van haar ouders blijven wonen en om die reden wachtten ze met trouwen tot er een post dichtbij Wapenveld vrijkwam. Dit was het geval in de zomer van 1947, toen Reinder in Doornspijk geplaatst kon worden. Ondertussen was hij tegelijk met zijn broer Jan begonnen aan de eerste opleiding bij de politie, het politiediploma A voor wachtmeester, waarvoor hij op 8 oktober 1949 het diploma behaalde. Op 23 maart 1950 traden Reinder en Johanna vervolgens in het huwelijk.

Doornspijk was een klein dorp met een groot buitengebied. Het postbureau, met cel, was gevestigd in de Zuiderzeestraat op nummer 112. Op dit bureau was een telefoon aanwezig. Reinder kreeg het gebied in het buurtschap De Haere aangewezen. Elke morgen meldde Reinder zich net als zijn drie collega's op het hoofdbureau. Daarna gingen ze surveilleren in het gebied. Op locaties waar zich een telefoon bevond, zoals een café, moesten ze zich na een aantal uren melden en rapport uitbrengen. Reinder had vooral te maken met veel stropers. Behalve bij surveillances

⁵ Interview 31 juli 2023.

⁶ Bert Huizinga en Koen Aarsma, *De zwarte politie 1940-1945 (Weesp 1986)* 230-231.

⁷ Akte van aanstelling, de algemeen inspecteur van Rijkspolitie (Den Haag, 1 november 1947)

in de omgeving werd hij ook ingezet bij evenementen rondom 't Loo, zoals tijdens het bloemenfestijn in park Berg en Bos te Apeldoorn in juli 1948.

Het was gebruikelijk dat Reinder na vier jaar zou zijn bevorderd tot wachtmeester eerste klasse om tevens naar een andere standplaats te zijn overgeplaatst, maar omdat Johanna niet wilde verhuizen bleef hij lange tijd dienen als wachtmeester in Doornspijk. In 1955 werd Reinder bevorderd tot wachtmeester der rijkspolitie 1^e klasse en rayoncommandant te Doornspijk. De zwaar dogmatisch-christelijke levensopvatting van de bevolking begon hem langzaam te benauwen en in januari 1964 solliciteerde hij op aanraden van een bevriende collega uit Eefde op een baan te Almen in de Achterhoek.⁸ Door de grote gemoedelijkheid onder de bevolking heeft hij daar lange tijd met plezier gewerkt en gewoond.

Reinder vond zijn carrière minder belangrijk dan zijn gezin, wat op de eerste plaats kwam. Hij vond een goed sociaal leven het belangrijkste, waarschijnlijk omdat hij dit tijdens zijn jeugd gemist had.⁹ Op aandringen van anderen werd hij op 1 april 1973 bevorderd tot opperwachtmeester met als nieuwe standplaats Vorden. Vijf jaar later, in 1978, ging hij vervolgens op zestigjarige leeftijd met F.L.O. (functioneel leeftijdsontslag).

De brieven en het fotoalbum

Nu we meer weten over Reinder en diens carrière, kunnen we nader ingaan op de bewuste brieven en het fotoalbum met betrekking tot diens inzet in het rampgebied tijdens de watersnood in 1953. In totaal zijn negen brieven bewaard gebleven die Reinder scheef aan zijn vrouw Johanna en zoon Wim. Uit deze brieven blijkt dat hij heel actief is geweest met het schrijven van brieven en ook vele anderen aanschreef en brieven terugkreeg.

De brieven van Reinder dateren uit de periode 1 maart tot en met 29 maart 1953. Reinder moest 's morgens vaak al om zes uur opstaan en was na twaalf uur dienst vaak te moe om nog te schrijven. Daarnaast riep de plicht: 'Vrouwtje ik zou zo nog wel door kunnen schrijven, maar er komt zo een boot aan en dan moet ik de vergunningen controleren.'¹⁰ Er kwamen in maart steeds meer ramptoeristen richting het gebied, waardoor iedereen die in het gebied moest zijn, bijvoorbeeld hulpverleners en leveranciers, een vergunning nodig hadden om het gebied te betreden. Maar het lijkt erop dat als Reinder ook maar even energie en tijd had brieven schreef. Hij verwoordde het zelf als: 'En maar pennen...'¹¹

⁸ Email-correspondentie met kinderen van Reinder van de Put (17 september 2023).

⁹ Interview 31 juli 2023.

¹⁰ Brief van Reinder aan zijn vrouw en zoon (8 maart 1953).

¹¹ Brief van Reinder aan zijn vrouw en zoon (14 maart 1953).

Nieuw-Helvoet, 4 Maart 1953.

Lieve Jo en Wim en vanden twee jongsten.

Hier zo, de dienst voor vandaag zit er weer op en nu maar aan het pennen. Als momenteel half vliegen. Ik heb, behoudens iin heer, steeds van 2 morgens tot 8 avonds 7 uur dienst gehad. Ik heb steeds dienst gehad bij het over van Hellevoetsluis naar Hildesluis. Donnesmiddag heb ik een kaart verstuurd waarop het station staat met de aanhanger van het veer. Vermoedelijk is dit het zelfde veer waar spier in Tien veel een son gaen naar Gorderde. De dienst wordt inder konen door verboten waar de auto's op keunen rijden. Wij hebben hier al behoorlijk veel en zwaren mist gehad en dan duurt het een hele tijd voor dat de boten, over zijn.

Wals ik reus genkrom heb, ik heb hier een goed kon? huis. Maar dat kost ook f 4.- per dag. Dat is niet weinig hi. Volgens dat ik hier gehoord heb was het kostgeld voor lid d'ijk verpand. Ik maak me er niet denk van in denk dat komt wel goed.

Hoe is het hebben jullie een prettige dag gehad op Wien zijn verpand? De sullen ook hebben hebben, dat je alleen was met Wim. Maar als jullie maar een leuke dag hebben gehad. De kinderbot is inmiddels toch aangekomen en franco? Je maakt wel waar je een son gaet, daar wordt je mee bemest. Ik begin ook al in vragende soom te schrijven. Ik stel me een de eerste brief dat ik uit Dronen schijf of Wap krijg iden in. Ten je gaat in Wap aangekomen en zonder schade. De collega's heb ik vandaag ook een ansichtje gestuurd. Bij zijn, denk ik, ook nog een op Wim's son jaen dag present. So gauw de de gelegenheid heb dan heb ik hem ook een son brief schrijven. Maar nu is me dienst en dan te hebben gegeven dan is het heel bij een paar uur rust en kom er van schrijven niet over. Dan meestal nog scheren scheren poken en dergelijke. is Wapen maar ik stude om een uur op en ben dan om een uur bij het over. Dan heb begin had ik geen roekter. Dat was een last, je was steeds wakker. Bij hebben een son roekter gebouwd, dat slaapt rustiger. Dat is goed.

6 Brief van Reinder aan zijn vrouw gedateerd 4 maart, 1953.

Inv.nr. 40373B

De post in het rampgebied werd een keer per dag opgehaald en bezorgd.¹² De eerste brief verstuurde Reinder nog naar zijn huisadres omdat hij niet wist wanneer deze zijn vrouw zou bereiken. De daaropvolgende brieven stuurde hij naar het huisadres van zijn schoonouders in Wapenveld.

Op 8 maart kreeg hij een eerste brief van Johanna terug. Bovendien ontving hij uitgerekend dezelfde dag een brief van zijn schoonmoeder, waarmee hij ook blij verrast was. Reinder schreef ook de nodige brieven naar collega's. Nadat hij al zijn collega's in Doornspijk had aangeschreven ontving hij van ieder van hen bericht terug. De brieven die Reinder tijdens zijn verblijf in het rampgebied van zijn familie en collega's ontving zijn helaas niet bewaard gebleven.

Reinder stuurde ook foto's met zijn brieven mee. Later zijn deze door zijn dochter in het bewuste fotoalbum samengebracht. Op de achterzijde van de foto's staat gelukkig vaak een plaats en soms een datum vermeld.

De oproep

Toen Reinder eind februari door zijn detachement te Apeldoorn werd opgeroepen voor inzet in het rampgebied, gold dit niet voor de drie collega's van zijn bureau. Waarschijnlijk kwam Reinder als enige in aanmerking om langere tijd van huis te zijn. De andere collega's waren niet beschikbaar wegens gezondheidsredenen of familieomstandigheden.

Na het huwelijk tussen Reinder en Johanna schonken zij op 2 maart 1952 het leven aan hun eerste kind, dat Wim werd genoemd. Op 28 februari 1953 moest Reinder zich vervolgens melden in het rampgebied, dus ruim nadat de ramp zich had voltrokken. Uit de brieven blijkt dat Reinder het niet zo leuk vond dat hij uitgerekend de eerste verjaardag van zijn zoon moest missen, maar hij besepte dat het zijn plicht was toen hij werd opgeroepen. Omdat Reinder absoluut niet wist wanneer hij terug naar huis kon, vroeg hij zich meerdere keren in de brieven af of Wim hem nog wel zou herkennen als hij thuiskwam of misschien zelfs al zou kunnen lopen.

Johanna was na het vertrek van Reinder samen met Wim naar haar ouders in Wapenveld vertrokken om daar in afwezigheid van haar echtgenoot de tijd door te brengen. Het huis in Doornspijk lag namelijk vrij afgelegen in het bos en er reed geen openbaar vervoer. Ook beschikten ze er niet over elektriciteit en stromend water. Dit waren bepaald niet de ideale omstandigheden om met een klein kind alleen achter te blijven.

De reis

Nadat Reinder was opgeroepen om te worden ingezet in het gebied van de Watersnoodramp, betekende dit niet dat hij daar met een of meer eenheden van het

¹² Brief van Reinder aan zijn vrouw en zoon (1 maart 1953).

Watersnoodramp
6. 3. '53

Maart 1953
Nieuw Helvoet

7 Eerste pagina van het fotoalbum met foto's gemaakt door Reinder van zijn detachering in het rampgebied in maart 1953. Op de foto's zijn de heer en mevrouw Van Ravensteijn, Reinder en wachtmeester Broens te zien.

Inv.nr. 40373A

- 8 Reinder vaart in gezelschap van een hulpverlener van het Rode Kruis met de veerboot de S.S. Stad Zierikzee op het Haringvliet van Hellevoetsluis naar Middelharnis.

Inv.nr. 40373.04

- 9 Kerkgangers onderweg naar de Protestantse kerk in Oudenhoorn aan de Ring 1 in maart 1953.

Inv.nr. 40373.20

Korps Rijkspolitie met voertuigen naartoe werd gebracht, nee dat moest op eigen gelegenheid. Zo vertrok Reinder op zaterdag 28 februari op zijn dienstfiets naar het treinstation 't Harde. En de fiets ging mee in de trein. Bij de overstap in Amersfoort kwam hij een andere wachtmeester tegen die net als hij gedetacheerd was in Hellevoetsluis. Vanaf dat moment reisden ze samen verder. Door de mist kwamen die dag alle treinen te laat in Utrecht aan en kon Reinder nog maar net op tijd met zijn fiets en koffer de trein halen naar Rotterdam. Na aankomst namen ze om 11.00 uur de tram van de Rotterdamse Tramweg Maatschappij (R.T.M.). Ze reden via de plaatsen Charlois, Rhooen en Poortugaal naar Spijkenisse. Hier bleek de tram niet verder te kunnen rijden omdat de rails vanaf daar onder water stonden. Er zat daarom niets anders op dan om hun reis per fiets te vervolgen. Over Geervliet en Heenvliet kwamen ze via een omweg door een polder langs het Voornse Kanaal uiteindelijk in Hellevoetsluis terecht.

Op de verzamelplaats in Hellevoetsluis kreeg Reinder te horen waar hij was ingekwartierd. Hij werd net als zijn collega doorgestuurd naar Nieuw-Helvoet, een plaatsje dat grenst aan Hellevoetsluis. Reinder kwam in de kost bij de fotograaf Roel van Ravensteijn en zijn vrouw, een stel zonder kinderen, die een winkel hadden in foto- en elektriciteitsartikelen aan de Moriaanseweg nummer C144 Oost.

Omdat op die zaterdag ook rijkspolitiemannen waren afgelost, moest Reinder direct aan het werk. Bovendien had hij nachtdienst bij het treinstation van Hellevoetsluis, nabij de haven, waar de veerschepen vertrokken naar Middelharnis op Goeree-Overflakkee. Het werk bestond uit het controleren van vergunningen van personen die van deze schepen afkomstig waren, zodat de personen die echt in het gebied moesten zijn hun werk konden doen.

De eerste indruk van Reinder was dat alleen door het rampgebied met eigen ogen te zien enig idee verkregen kon worden van de omvang van de ramp en niet te vergeten de nasleep ervan. Hij kon er in zijn eerste brief verder nog weinig over vertellen omdat hij net in het rampgebied was gearriveerd. Hij stelde voor eerst enkele verkenningstochten te gaan ondernemen. Op basis hiervan schreef hij:

Grote delen van polders staan nog onder water, overal lagen zandzakken langs de dijken en houten bekistingen. Onafzienbare watervlakten, waarin de woningen soms tot aan de zolder tot onder water staan. Veel kerken staan in het water en enkele zijn gebruikt als stal voor het geëvacueerde vee.¹³

In de eerste uren kreeg Reinder al veel verhalen te horen van inwoners uit het getroffen gebied. Zo vermeldt hij in zijn eerste brief dat op zaterdag de dijk werd gedicht van het eiland Putten, dat daarvoor nog geheel onder water stond. Bewoners hadden aangegeven dat ze dachten dat het nog wel ongeveer vier tot vijf weken zou duren voordat het eiland weer droog zou komen te staan. De inwoners en het vee

¹³ Ibidem.

10 Uitzicht richting de Hofkeslaan vanuit de toren van de Protestantse kerk op de Ring 1 in Oudendoorn, maart 1953.

Inv.nr. 40373.29

11 Ondergelopen gebied aan de gemeentegrens van Oudendoorn in maart 1953.

Inv.nr. 40373.24

12 Kadavers van koeien liggen op de Ringdijk te Oudendoorn. Op de achtergrond staan Reinder en wachtmeester 1e klasse A.J. Broens bij een vrachtwagen, maart 1953.

Inv.nr. 40373.22

waren al veel eerder geëvacueerd en gelukkig waren er geen slachtoffers gevallen. Wel was veel vee verdronken. In Hellevoetsluis waren volgens zeggen vijf personen verdronken tijdens de stormnacht.¹⁴

De dagen na zondag draaide Reinder voornamelijk dagdiensten bij het veer van Hellevoetsluis naar Middelharnis. Tijdens deze diensten was er nog even tijd om een kaartje van het station met aanlegsteiger naar huis te sturen. Maar dit is helaas niet bewaard gebleven.

De familie Van Ravensteijn

Reinder was zeer tevreden met zijn kosthuis. Wel vond hij het aan de prijzige kant, te weten vier gulden per dag. Dit bedrag moest wekelijks door de kostgangers worden voorgeschoten en werd pas later door de overheid vergoed. Reinder maakte zich hier verder geen zorgen over. Hij ging er vanuit dat het allemaal wel goed zou komen. Zijn bed was goed en hij beschikte over stromend water op zijn kamer. Iets wat hij thuis in Doornspijk niet eens had. In het begin had Reinder geen wekker op zijn kamer en lag hij vaak wakker omdat hij bang was om te laat bij het veer aan te komen. Toen hij van de familie Van Ravensteijn een wekker kocht, kon hij een stuk rustiger slapen. Of toch niet? Zo schreef hij aan Johanna: 'Het heeft mij hier al wat geld gekost. Extra roken, koffie, foto's nemen enz. Ja dit zal, wat uitgaven betreft, een dure maand zijn'.¹⁵ Johanna stuurde Reinder daarom een extra pakje rookwaar. Reinder rookte in die periode veel onder het mom: je moet toch wat doen als je wacht tot het veer arriveert.¹⁶

Reinders collega's in Doornspijk

Zoals gezegd stuurde Reinder ook meerdere kaartjes en brieven naar zijn collega's in Doornspijk, die onderling zeer close waren. Zij kwamen, zoals gebruikelijk bij de rijkspolitie, niet uit het gebied waar ze werkten. De gedachte hierachter was dat er een zekere afstand moest zijn tot de gemeenschap. De Doornspijkse gemeenschap was zeer hecht en het woord van god was er vaak sterker dan de wet. De wachtmeesters waren daardoor zeer van elkaar afhankelijk. Dat de vier mannen een hechte band hadden, blijkt uit het feit dat ze allemaal waren uitgenodigd op Wims verjaardag. En later, na hun pensionering, nog contact onderhielden en samen op vakantie gingen.

Reinder kreeg als eerste brieven terug van zijn collega's Gerrit Draaijer en Roelof Oosterbroek. Draaijer was in die periode met ziekteverlof. Reinder schreef aan zijn vrouw dat Draaijer naar een specialist in Zwolle was geweest vanwege zijn oog. Het

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Brief van Reinder aan zijn vrouw en zoon (14 maart 1953).

¹⁶ Brief van Reinder aan zijn vrouw en zoon (24 maart 1953).

13 Wachtmeester 1e klasse A.J. Broens aan boord van de veerboot de S.S. Stad Zierikzee tijdens zijn detachering na de Watersnoodramp in maart 1953.

Inv.nr. 40737.05

werd wel beter, maar hij mocht nog niet buitenkomen. Oosterbroek was ook ziek geweest en Reinder vroeg zich af of ze het in Doornspijk wel konden redden. Hij hoopte ook nog een brief naar zijn collega Roel Westra te kunnen sturen als hij tijd had. Deze antwoordde later in een brief dat alles oké was. Alleen had Westra het inderdaad erg druk met de dienst omdat de andere achtergebleven collega's allebei ziek waren. Oosterbroek zou wel gauw weer beter zijn, maar met collega Draaijer kon het nog wel even duren aldus Westra. Uit de laatste brief van Westra vernam hij dat Draaijer nu naar Utrecht moest voor controle van zijn oog.

Van de collega's vernam hij verder dat in Doornspijk inspectie van hun uitrusting had plaatsgevonden. Reinder verwachtte ook inspectie. Zijn uniform had onder de omstandigheden namelijk aardig te lijden, maar dit herstelde hij zelf. Het feit dat zijn vader kleermaker was geweest kwam nu goed van pas.

Het ontstaan van het fotoalbum

Op 4 maart kreeg Reinder enkele foto's van Van Ravensteijn die hij had gemaakt in het rampgebied. Van Ravensteijn fotografeerde voor de krant en maakte de film 'Watersnood op Voorne en Putten'.¹⁷ In het begin van deze film zie je Reinder de krant lezen en daarna met een verrekijker naar het overstroomde land kijken. Rein-

¹⁷ Zie: <https://www.korpora.info/collectie/6c885e29-e15b-4c86-ad87-b1a795efad22>

14 Graafwerkzaamheden op 28 februari tijdens het dichtten van het gat in de Zeedijk tussen het Haringvliet en Oudendoorn.

Inv.nr. 40373.39

der stuurde de foto's met een brief mee naar huis en voorzag de foto's van een nummer en een korte omschrijving. In zijn brief ging hij uitgebreid op de foto's in.

No1 Een gat in de dijk hier op het eiland aan de Haringvliet, waardoor Oude Hoorn en Nieuwe Hoorn tot aan Spijkenisse onder water liep. Beide plaatsen zijn polders en staan nog geheel vol water tot aan het Voornse Kanaal. Het gat in deze dijk is zaterdag gedicht. Dit gat was naar ik meen 20m breed en 8-15m diep. Voor het dichtten van dat gat is gebruik gemaakt van een z.g. ponton op het tijdstip van stil tij.

Zie no 2. Door sleepboten werd die ponton getrokken en geduwd. Toen hij der in lag begon een graafmachine klei, zand, e.d. in het gat op de ponton te gooien. Tevens waren er ongeveer 200 arbeiders die tevens met zand e.d. het gat bewaakten. Ook waren er van tevoren zinkstukken in het gat gebracht

no. 3. Geeft een mooi zij aanzicht van de ponton.

De beide andere nr. 4 en 5 zijn genomen in Oude Hoorn.¹⁸

Reinder was zo onder de indruk van de foto's dat hij besloot ook zelf te gaan fotograferen. Reeds de dag daarop had Reinders een fototoestel met twee filmrollen overgenomen van Van Ravensteijn en maakte hij samen met zijn collega om de beurt foto's. In Oudendoorn op het eiland Putten nam Reinder vanaf de kerk foto's van het gebied. In de kerk lag nog het stro en hooi voor het vee en de paarden die daar gestaan hadden tijdens de eerste dagen van de ramp.¹⁹ Reinder liet de foto's direct afdrukken door Van Ravensteijn. Hij was erg tevreden over het resultaat en voegde de foto's toe aan zijn volgende brief.

¹⁸ Brief van Reinder aan zijn vrouw en zoon (4 maart 1953).

¹⁹ Brief van Reinder aan zijn vrouw en zoon (8 maart 1953).

- 15** Op 6 maart 1953 poseert Reinder met vier burgers tijdens de schoonmaakwerkzaamheden in Nieuwe-Tonge bij de Hervormde kerk.

Inv.nr. 40373.17

- 16** Wachtmeester 1e klasse A.J. Broens staat met een schoonmaakploeg bij ingestorte en weggespoelde woningen in Den Bommel, maart 1953.

Inv.nr. 40373.08

- 17** Een vrouw poseert tijdens de schoonmaakwerkzaamheden bij de Hervormde kerk in Nieuwe-Tonge op 6 maart 1953.

nv.nr. 40373.18

Verkenningstochtjes

Zoals Reinder in zijn eerste brief schreef maakte hij inderdaad meerdere verkenningstochten. Zo voerde een autotocht met de chauffeur (niet nader omschreven) en de vrouw van Van Ravensteijn over het eiland, eerst naar Oostvoorne en Den Briel, en vervolgens richting Rockanje. Daar bezichtigden ze het strand aan de Noordzee en reden daarna weer richting huis. Een paar dagen later ging hij samen met zijn collega Aalbert Jan Broens naar Heenvliet. Overal stond nog water, maar het was wel duidelijk dat dit overal aan het zakken was. Op Goeree Overflakkee in Stellendam was het volgens Reinder zowat droog en werd hard gewerkt aan de dijken en het schoonmaken van de huizen. Over een ander beeld schreef hij:

Wij zijn met een boot van Hellevoetsluis naar Middelharnis gegaan. Daarna naar Nieuwe-Tonge 't was allemaal water weggespoelde huizen enz. Van Nieuwe-Tonge over Middelharnis naar stad aan het Haringvliet en den Bommel en vervolgens naar Oude-Tonge. Alles per auto. Water, water en nog eens water, houten balken, daken, stro, hooi, meubels, bedden, enz. lagen hoog opgeschoven in het water bij- en tegen de dijken en daartussen natuurlijk liggen nog lijken en verdronken vee. 't Zal een tijd duren voor alles gevonden is.²⁰

In Oudendoorn op het eiland Putten nam Reinder vanaf de kerk foto's van het gebied.

Op 17 maart had Reinder tussendoor nog even tijd om met Van Ravenstein naar zijn schoonvader te gaan, want die was jarig. Zijn dienst was inmiddels veranderd waardoor hij ook kwam in de watergebieden op het eiland Putten, waar hij eerder op verkenningstocht was geweest. De bewuste foto's die hij daar maakte voegde hij bij zijn brief van 18 maart en op de

achterzijde maakte hij een korte omschrijving van de locatie waar ze genomen waren.

Volgens Reinder was het rond 17 maart goed weer en werden veel woningen schoongemaakt die onder water hadden gestaan. Hier en daar kwamen al polders droog te staan. Meer er bleef veel rommel en slijk over. In die periode kwam er volgens Reinder gelukkig geen schokkend nieuws meer uit het rampgebied en kon het opruimen echt beginnen. Hierover schreef hij:

Het water zakt hier hard in ons watergebied. Meerdere mensen die nogal hoog woonden hebben hun woningen alweer betrokken. Overal ligt de rommel verspreid. Alle kamer zijn bedekt met lagen slijp. Ze scheppen het met schoppen uit de kamers. Haarden, kachels en verder alles wat metaal is, is dik verroest en onbruikbaar. De meeste meubelen zijn onbruikbaar. 't Is overal zout water en dan kun je wel voorstellen wat voor een invloed dat heeft. Alles wat ... drijven kan is kilometers ver weggedreven en tegen de dijken gespoeld. De dijken liggen bezaaid met palen, planken,

²⁰ Brief van Reinder aan zijn vrouw en zoon (8 maart 1953).

18 Groepsfoto van mariniers die helpen met opruimen van de ravage in Oude-Tonge in maart 1953.

Inv.nr. 40373.12

19 Ondergelopen woningen te Nieuwenhoorn in maart 1953.

Inv.nr. 40373.07

stobalen, hooi, stoelen, enz. Het water kwam, na de dijkdoorbraak, met zo'n kracht en vlug, dat haar niemand wat in veiligheid kon brengen. Hier en daar zijn nog koeien gered, maar mens en dier moesten daarbij tot de borst door water. Veelal ging met een bootje en dan moest het vee er achteraan zwemmen. Het ergste van alles is dat er zoveel mensen door het water verzwolgen zijn. Deze komen nooit terug.

Op die dag ging hij ook samen met collega Broens, wachtmeester 1^e klasse, naar Den Briel, Nieuwenhoorn en Rockanje. Volgens Reinder was dit een mooie tocht met prachtig weer. Uit de foto's blijkt dat Reinder in die periode veel contact met Broens had, maar na terugkomst in Doornspijk was dit over.

Tijdens zijn verblijf kwam Reinder ook nog bekenden van zijn vrouw uit Wapenveld tegen, die naar Zeeland waren verhuisd. Op haar verzoek ging hij ook nog even bij deze familie Bijsterbos op bezoek. Hun woning had ook onder water gestaan, maar zij hadden alles op de zolder kunnen bergen voordat het water kwam. Na de Pasen gingen zij definitief terug om hun woning weer te betrekken. Met Pasen moest volgens Reinder ook al het openbaar vervoer weer beschikbaar zijn, zoals de tram van Rotterdam naar Hellevoetsluis en de boten van Hellevoetsluis naar Middelharnis.

Denkend aan huis

'De helft zit er alweer op. 't Gaat nog vlug als je er eenmaal in zit. Hier zijn jongens die sinds Jan '53 al gedetacheerd zijn. Dus mogen wij helemaal niet klagen.'²¹ Op 17 maart gaf Reinder in zijn brief impliciet aan dat hij naar huis verlangde. Hij had al eens geïnformeerd op welke datum zijn dienst eindigde, maar niemand wist het. Hij kreeg te horen dat het niet eerder bekend zou zijn dan één dag voor of op de dag van het vertrek. Hij schreef hierover: 'Voor ongeveer een week geleden zijn hier 8 collega's weggegaan en deze kregen 's avonds, voor de dag van hun vertrek pas bericht. Maar ik heb de sleutel van de deur bij mij en kan ieder ogenblik in huis komen.'²²

Aanvankelijk werd tegen Reinder gezegd dat het vertrek op 27 maart zou plaatsvinden, maar volgens de detachementscommandant zou zaterdag 28 maart de helft van de mannen uit het gebied vertrekken en de week daarop, op zaterdag 4 april, de andere helft. Het was niet bekend wie bij de eerste helft behoorden. Maar er zaten enkele mannen in het gebied die al voor de tweede maand dienst deden en deze zouden logischerwijs tot de eerste groep behoren. Reinder wachtte daarom rustig af en voor zover bekend zou iedereen van het detachement met Pasen thuis zijn. Op 22 maart werd Reinder gebeld door collega Broens met de mededeling dat hij inderdaad op zaterdag 4 april zou worden afgelost en kon vertrekken. Gelukkig wel voor Pasen aldus Reinder. Hij had nog schoon goed genoeg evenals sokken en handdoeken. Dus Johanna hoefde geen extra schoon goed te sturen;

Het lijkt mij het beste om geen vuil goed over te sturen, want stel je voor dat het een zoek raakt. 't Heeft in de koffer gezeten dus kan het er ook weer in. Als ik terugkom dan zal het druk zijn met de treinen en voor de Pasen en 't zal wel staan worden. Maar dat zullen we maar afwachten.'²³

De laatste brief van Reinder dateert van 29 maart 1953. Hij schreef hierin over het feest die dag in huize Van Ravensteijn, want de heer des huizes was jarig. De avond ervoor hielp Reinder met het bakken van een cake. Reinder was tenslotte banketbakker geweest. Voor de jarige had hij een doos sigaren gekocht. De hele dag was er visite uit Rotterdam. Reinder had die avond tot 10 uur dienst. Hij gaf aan dat het waarschijnlijk zijn laatste brief was en dat hij eind van de week naar huis toe kwam. Hij stelde voor nog een fotorolletje mee te nemen zodat ze in de zomer misschien nog eens enkele foto's zouden kunnen maken.

²¹ Brief van Reinder aan zijn vrouw en zoon (14 maart 1953).

²² Brief van Reinder aan zijn vrouw en zoon (19 maart 1953).

²³ Brief van Reinder aan zijn vrouw en zoon (24 maart 1953).

20 Oorkonde 'Na de stormramp wakende over 'n anders land en goed toonde ook hier de Rijkspolitie weer haar trouw en moed', uitgereikt aan Reinder van de Put.

Particuliere collectie

Tot besluit: eenmaal weer thuis

Reinder was een nuchter mens en heeft volgens zijn kinderen nooit last gehad van hetgeen hij in het rampgebied allemaal heeft gezien. Wel heeft Reinder het een bijzondere tijd gevonden. Hij heeft de brieven en foto's dan ook altijd bewaard, samen met de bekende oorkonde van de Watersnoodramp, die is uitgereikt aan alle rijkspolitie mannen die naar het rampgebied zijn uitgezonden. Deze oorkonde heeft altijd een plekje boven zijn bureau gehad en is steeds met Reinder meeverhuisd. Uit een van zijn laatste brieven blijkt dan ook duidelijk dat hij er behoefte aan had om te kunnen terugdenken aan zijn inzet in het rampgebied van de watersnood in 1953:

De laatste brief met foto's heb je inmiddels misschien ontvangen. Dat zijn heldere foto's hé en genomen door een leek. Dan hebben we altijd nog een blijvende herinnering aan dit detachement.²⁴

Abstract

This article contains the personal account of Sergeant Reinder van de Put of the national police force, based on his correspondence after he was sent to the area affected by the 1953 North Sea flood. It first focuses on the unique letters and photographs that Reinder sent home from where he was deployed in Nieuw-Helvoet. These documents provide an insight into the national police's work there and his personal experiences. The article describes what the national police faced one month on from the disaster and also provides an insight into the impact of the disaster on Reinder and his colleagues in Doornspijk, who were very close with each other – not only in how they stood together in solidarity but also how they supported each other.

Keywords

Dutch flood 1953, state police, Goeree-Overflakkee, Voorne-Putten

Over de auteur

Annet Ruseler (1965) studeerde maatschappijgeschiedenis aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam. Zij is werkzaam als manager collectie informatie bij Korpora, Erfgoed Publieke Veiligheid. Haar passie ligt bij het digitaal aanbieden van collecties in een bredere context door middel van Linked Open Data. Haar focus binnen de registratie en digitalisatie van de collectie ligt op het vertellen van verhalen rondom de objecten van Korpora. Zij is redactielid van *Veilig. Jaarboek Korpora, Erfgoed Publieke Veiligheid*.

²⁴ Brief van Reinder aan zijn vrouw en zoon (24 maart 1953).